

Oppsummering volum og utvikling i kriminalomsorgen og straffesakskjeden

MOTTATTE UBETINGEDE DOMMER OG UBETINGEDE DØGN BOOKING	2
UTVIKLING STRØMMER I STRAFFESAKSKJEDEN	3
Nyinnsettelse i varetekt	4
Mottatte ubetingede dommer til Dokumentsenteret	5
Nyinnsettelse på dom	6
Gjennomsnittlig antall innsatte i fengsel	7
NÆRMERE OM UTVIKLINGEN INNEN VARETEKT	8
Varetekt og statsborgerskap	9
Varetekt og politidistrikt	10
UTVIKLING STRAFFEGJENNOMFØRING I SAMFUNNET	11
Elektronisk kontroll	11
Elektronisk kontroll helgjennomføring	11
Elektronisk kontroll delgjennomføring	12
Samfunnsstraff	13
Narkotikaprogram med domstolskontroll	15
Program mot ruspåvirket kjøring	16
Bøtteneste	17
Totalt antall aktive og iverksatte saker i samfunnet	17

Mottatte ubetingede dommer og ubetingede døgn Booking

I 2021 registrerte kriminalomsorgen totalt 8285 ubetingede dommer inn i Booking. 5148, eller 62 prosent skal gjennomføres i fengsel, mens 3137, eller 38 prosent skal gjennomføres med elektronisk kontroll. Sammenlignet med 2016, som er «rekordåret» målt i antall mottatte dommer, mottok kriminalomsorgen i 2021 totalt 2255 færre dommer en nedgang på 21 prosent.

Hele nedgangen i antall dommer kommer blant dommer som skal sones i fengsel. Sammenlignet med 2016 mottok kriminalomsorgen 2478 færre dommer som skal sones i fengsel i 2021. En nedgang på 32 prosent. Dommer som skal sones med elektronisk kontroll hadde i samme periode en økning på 223 dommer, eller 8 prosent.

I 2021 registrerte kriminalomsorgen totalt 1.032.000 straffegjennomføringsdøgn med ubetinget dom. Dette tilsvarer 2830 helårsplasser¹. 2544 av disse helårsplassene, eller 90 prosent, skal gjennomføres i fengsel. 286 helårsplasser, eller 10 prosent, skal gjennomføres med elektronisk kontroll. Sammenlignet med 2016, som er «rekordåret» målt i antall mottatte døgn, mottok kriminalomsorgen i 2021 totalt 509 færre helårsplasser en nedgang på 15 prosent.

Nedgangen i antall døgn kommer også her blant døgn som skal sones i fengsel. Sammenlignet med 2016 mottok kriminalomsorgen 550 færre helårsplasser som skal sones i fengsel i 2021. En nedgang på 18 prosent. Døgn som skal sones med elektronisk kontroll hadde i samme periode en økning på 36 helårsplasser, eller 15 prosent².

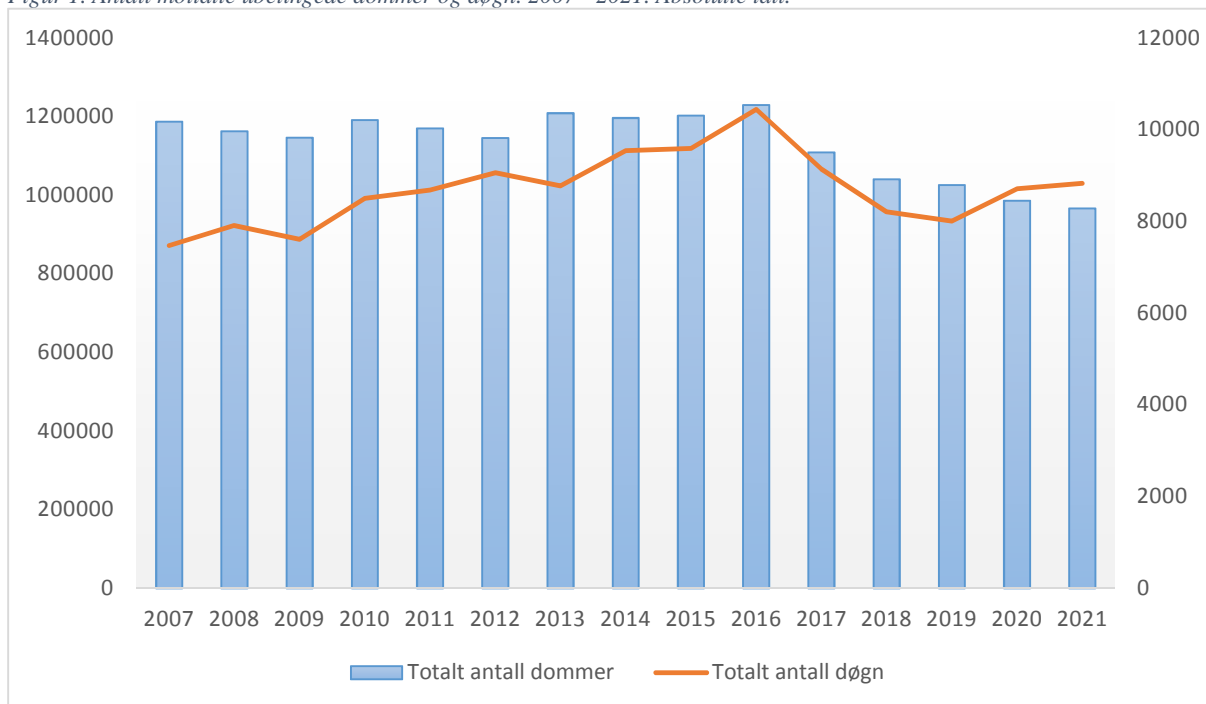
- I 2016 mottok kriminalomsorgen totalt 3338 helårsplasser til straffegjennomføring
- I 2019 mottok kriminalomsorgen totalt 2524 helårsplasser til straffegjennomføring
- I 2020 mottok kriminalomsorgen totalt 2849 helårsplasser til straffegjennomføring
- I 2021 mottok kriminalomsorgen totalt 2830 helårsplasser til straffegjennomføring

Figur 2 under viser utviklingen i fordelingen andel mottatte dommer registrert i Booking som blir gjennomført i fengsel og samfunn (helgjennomføring).

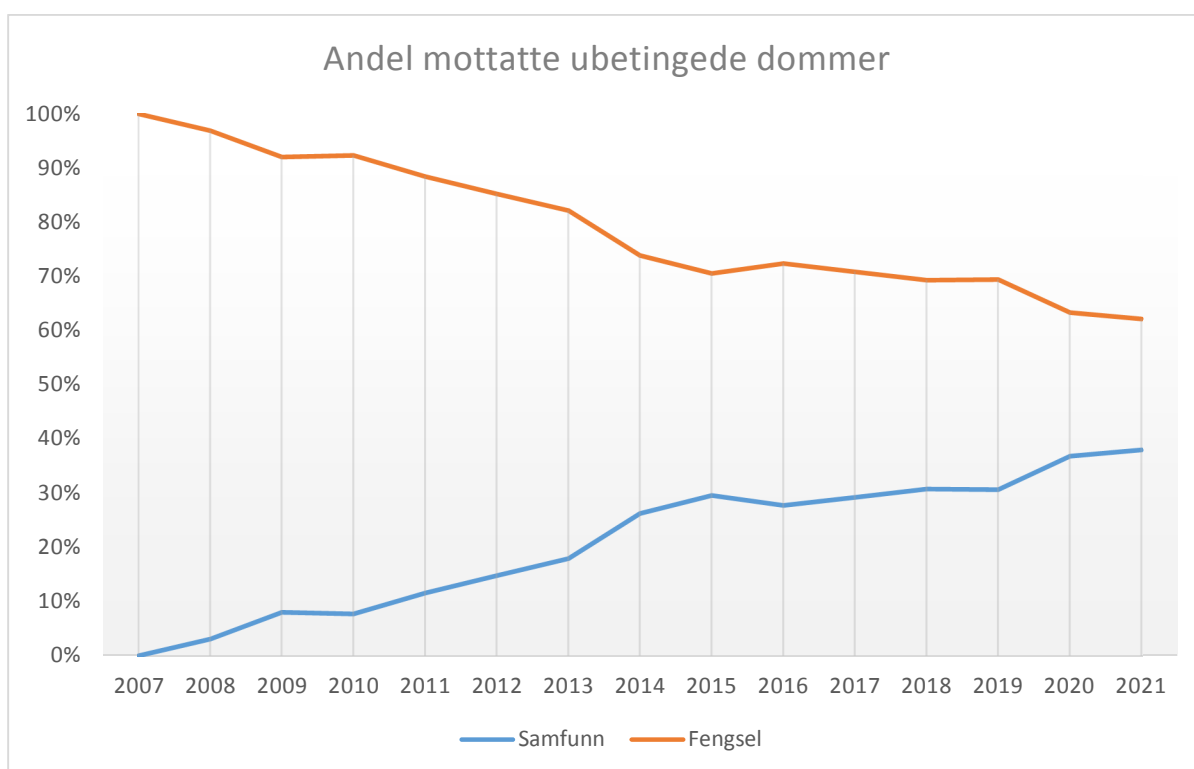
¹ Helårsplasser tilsvarer antall mottatte døgn dividert på 365.

² Forklaringen bak den ulike utviklingen mellom fengsel og friomsorg hviler på flere årsaker. KDI vil redegjøre for dette i et senere notat.

Figur 1. Antall mottatte ubetingede dommer og døgn. 2007 - 2021. Absolutte tall.

Figur 2. Andel ubetingede dommer som blir gjennomført i fengsel og samfunn. 2007 - 2021. Prosent.

Utvikling strømmer i straffesakskjeden

Figuren under viser helårlig glidende gjennomsnitt for:

- Antall nyinnsettelse i varetekt
- Antall mottatte dommer fra DS
- Antall nyinnsettelse på dom

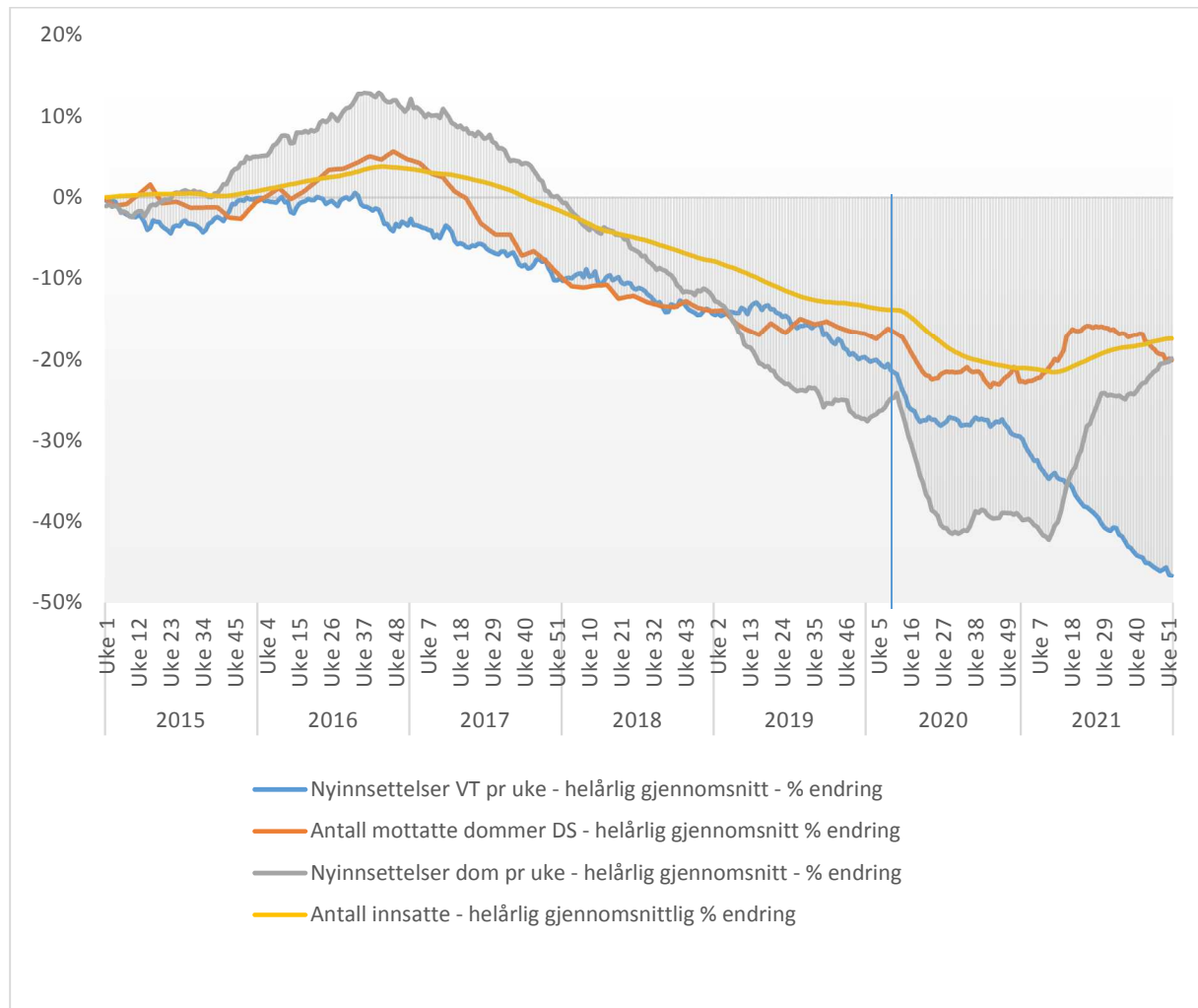
- Antall innsatte i fengsel

Hvert punkt på grafen er gjennomsnitt for siste år. Fordelen med en slik fremstilling er den justerer for sesongvariasjoner og viser den underliggende utviklingen i straffesakskjeden.

Figuren viser prosentvis endring mot 2014.

I avsnittene under figuren vil det redegjøres for utviklingen i de ulike parameterne.

Figur 3. Helårlig glidende gjennomsnitt pr uke. Endring i prosent målt mot 2014.

Nyinnsettelse i varetekt

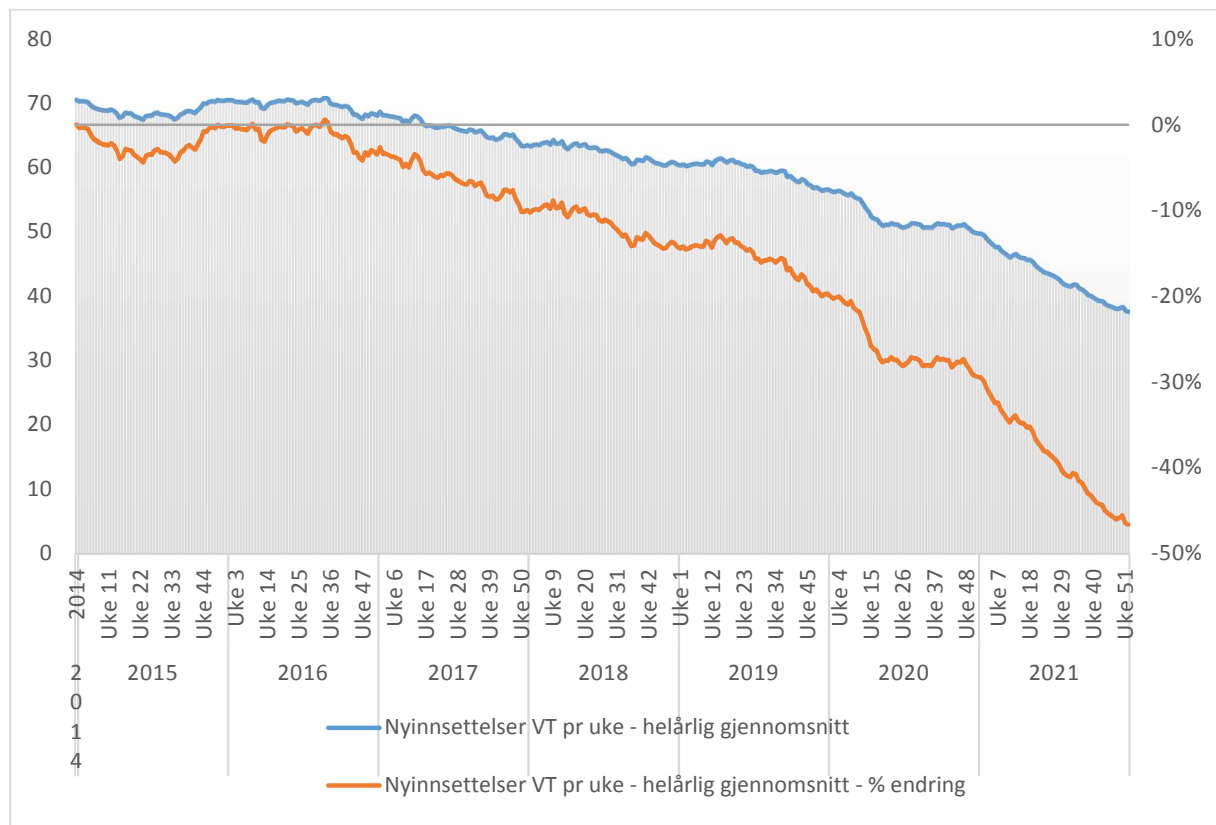
En nyinnsettelse i varetekt er i over halvparten av tilfellene også å anse som en påbegynt soning av dom. Utviklingen innenfor for dette parameteret fungerer derfor også som en god indikator for det fremtidige volumet mottatte dommer.

- Sammenlignet med 2014 viser antallet nyinnsettelse i varetekt pr uke en nedgang på 47 prosent.

- Siste år før Covid³ var det i gjennomsnitt 55 nyinnsettelse i varetekt pr uke. En nedgang på 22 prosent sammenlignet med 2014.
- I 2014 var det i gjennomsnitt 70 nyinnsettelse i varetekt pr uke.
- I 2020 var det i gjennomsnitt 50 nyinnsettelse i varetekt pr uke.
- I 2021 var det i gjennomsnitt 38 nyinnsettelse i varetekt pr uke.

Nærmere og mer spesifikk redegjørelse for utviklingen innen varetekt kommer senere i notatet.

Figur 4. Helårlig glidende gjennomsnitt nyinnsettelse i varetekt målt mot 2014. Absolutte tall og prosent.

Mottatte ubetingede dommer til Dokumentsenteret

Utviklingen i antall mottatte ubetingede dommer inn til Dokumentsenteret (DS) følger fram til 2021 utviklingen i antall nyinnsettelse i varetekt relativt tett. Nedstengingen mars 2020 førte naturligvis med seg en lavere produksjon i domstolene.

Første halvår 2021 mottok DS imidlertid relativt mange dommer. Økningen har sammenheng med restanseavvikling i domstolene i kjølvannet av nedstengingen første halvår 2020.

Restansene (meddommersaker i tingretten) ble ganske raskt avviklet i 2021 og er i dag lavere enn i perioden før pandemien.

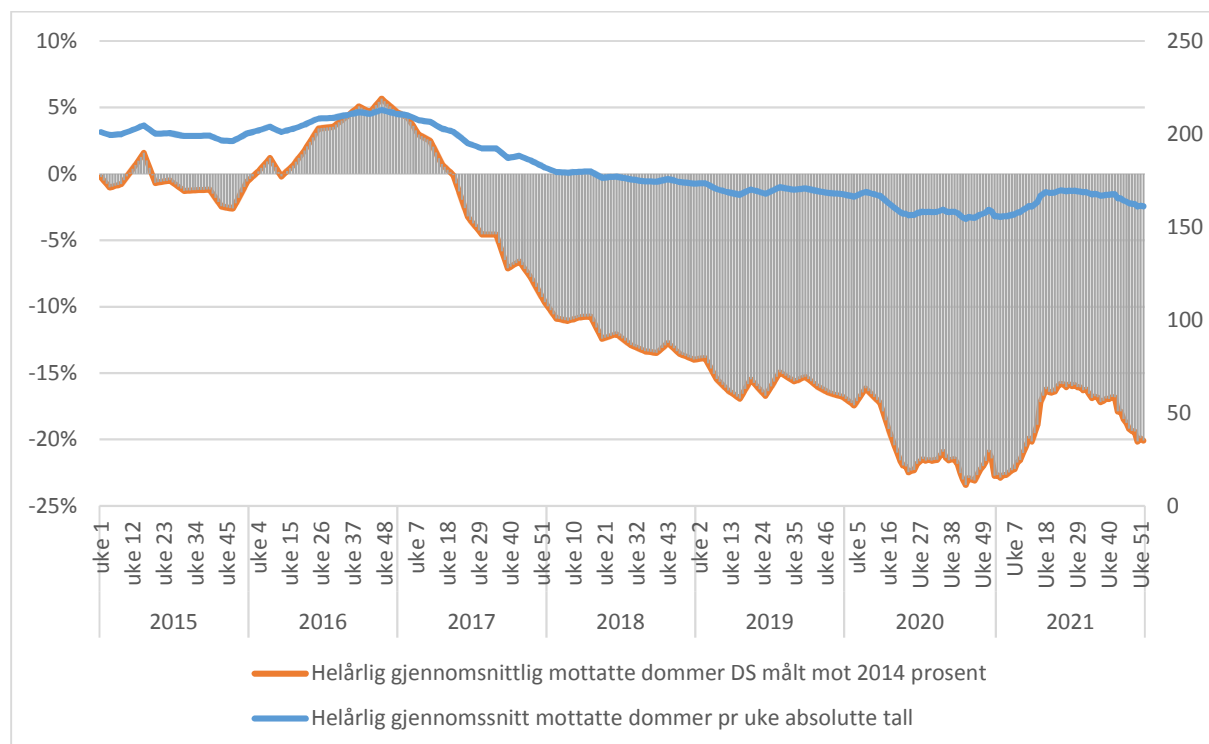
Siste halvdel av 2021 har det derimot vært en nedgang igjen i antallet innkomne dommer. Dette har mest sannsynlig sammenheng med den lave produksjonen hos politiet i form av

³ Gjennomsnitt mellom mars 2018 og mars 2019

varetektinnsettelse, men også antallet påtaleavgjorte saker. Det ble avsagt om lag 20.000 færre påtaleavgjørelser i 2021 sammenlignet med 2019⁴.

- Sammenlignet med 2014 viser antallet mottatte ubetingede dommer til DS 2021 en nedgang på 20 prosent.
- I 2014 mottok DS i gjennomsnitt 201 ubetingede dommer pr uke.
- I 2020 mottok DS i gjennomsnitt 156 ubetingede dommer pr uke
- I 2021 mottok DS i gjennomsnitt 161 ubetingede dommer pr uke.

Figur 5. Helårlig glidende gjennomsnitt mottatte ubetingede dommer DS målt mot 2014. Absolutte tall og prosent.

Nyinnsettelse på dom

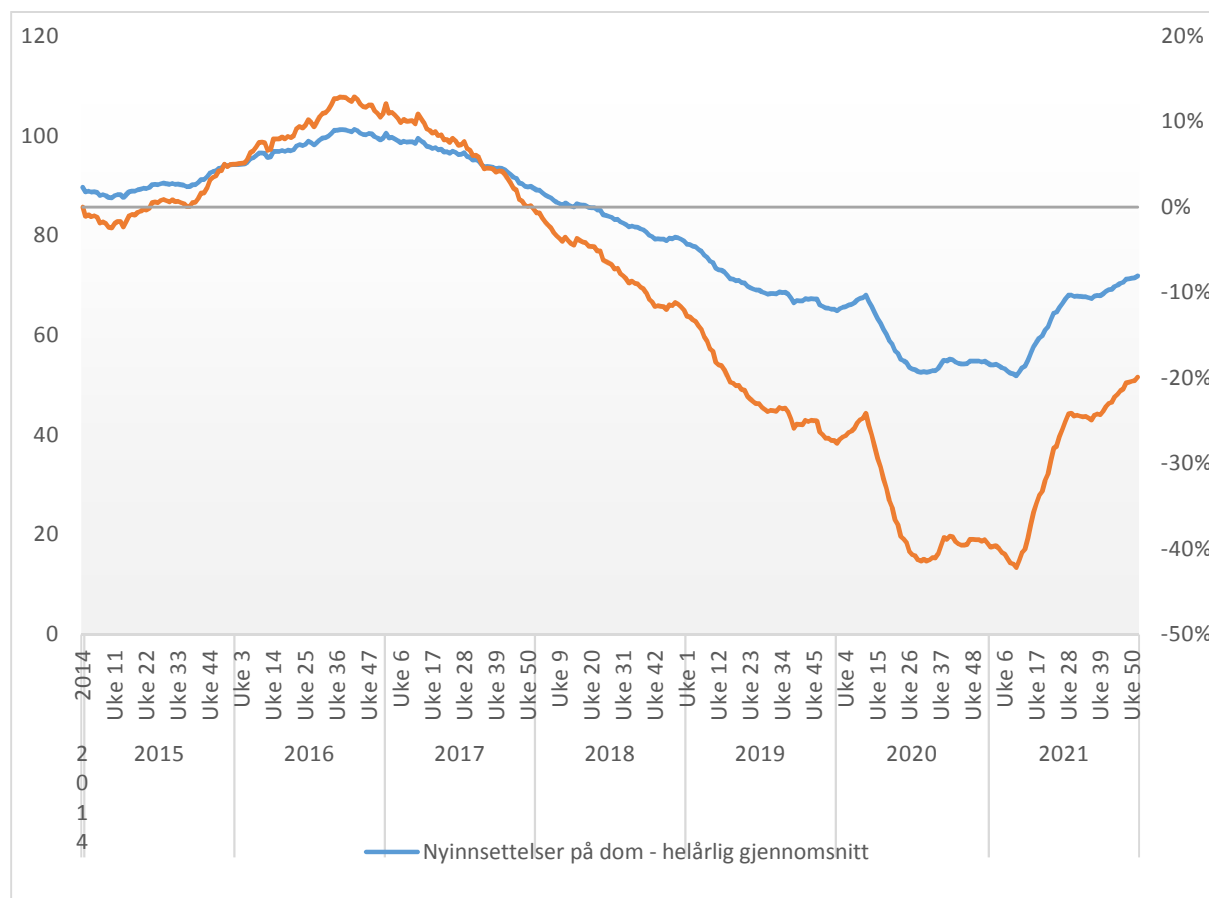
Nedgangen i antall nyinnsettelse på dom mellom mot 2014 og 1. kvartal 2020, må sees i sammenheng med utviklingen innen varetekt og mottatte dommer. Utviklingen i antall nyinnsettelse på dom kan, siden mars 2020, også i stort speiles mot de tre smittebølgene og tilhørende nedstengninger og smitteverntiltak.

- Sammenlignet med 2014 viser antallet nyinnsettelse på dom pr uke en nedgang på 20 prosent.
- I 2014 var det i gjennomsnitt 90 nyinnsettelse på dom hver uke.
- I 2016 var det i gjennomsnitt 100 nyinnsettelse på dom hver uke.
- I 2020 var det i gjennomsnitt 54 nyinnsettelse på dom hver uke.
- I 2021 var det i gjennomsnitt 72 nyinnsettelse på dom hver uke.

⁴ Foreløpige tall fra POD.

Økningen i antall nyinnsettelse mellom 2020 og 2021 må sees i sammenheng med den gradvise gjenåpningen av fengsel og samfunn, med tilhørende avvikling av soningskø.

Figur 6. Helårlig glidende gjennomsnitt nyinnsettelse på dom målt mot 2014. Absolutte tall og prosent.

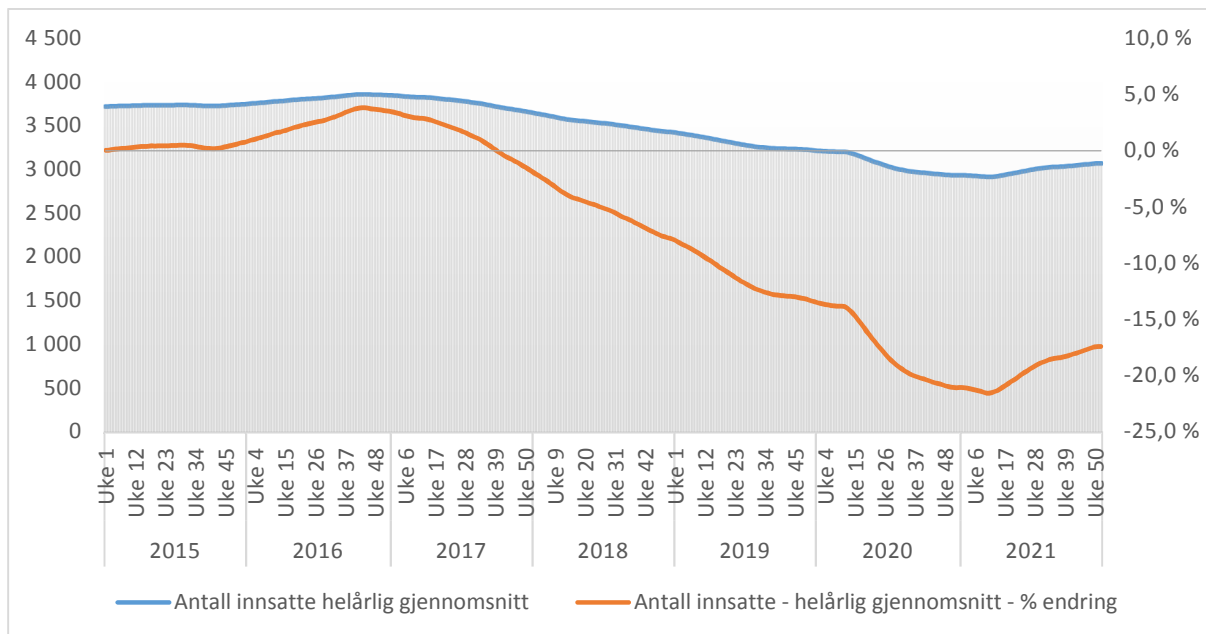
Gjennomsnittlig antall innsatte i fengsel

I tråd med et økende antall nyinnsettelse på dom og avviklingen av soningskøen, har kriminalomsorgen hatt et jevnt økende antall innsatte gjennom 2021. Toppen ble nådd i uke 45 da det i gjennomsnitt var 3306 innsatte i fengsel. For øvrig det høyeste antallet innsatte siden høsten 2018, dette til tross for om lag 220 færre innsatte i varetekt i uke 45 2021 sammenlignet med samme uke 2018.

I uke 45 var det i gjennomsnitt 2729 innsatte som sonet dom i fengsel, dette er det høyeste antallet domssonere siden sommeren 2017.

- Sammenlignet med 2014 var det i gjennomsnitt 17 færre innsatte i 2021.
- I 2014 var det i gjennomsnitt 3716 innsatte i fengsel
- I 2016 var det i gjennomsnitt 3856 innsatte i fengsel
- I 2020 var det i gjennomsnitt 2933 innsatte i fengsel
- I 2021 var det i gjennomsnitt 3067 innsatte i fengsel

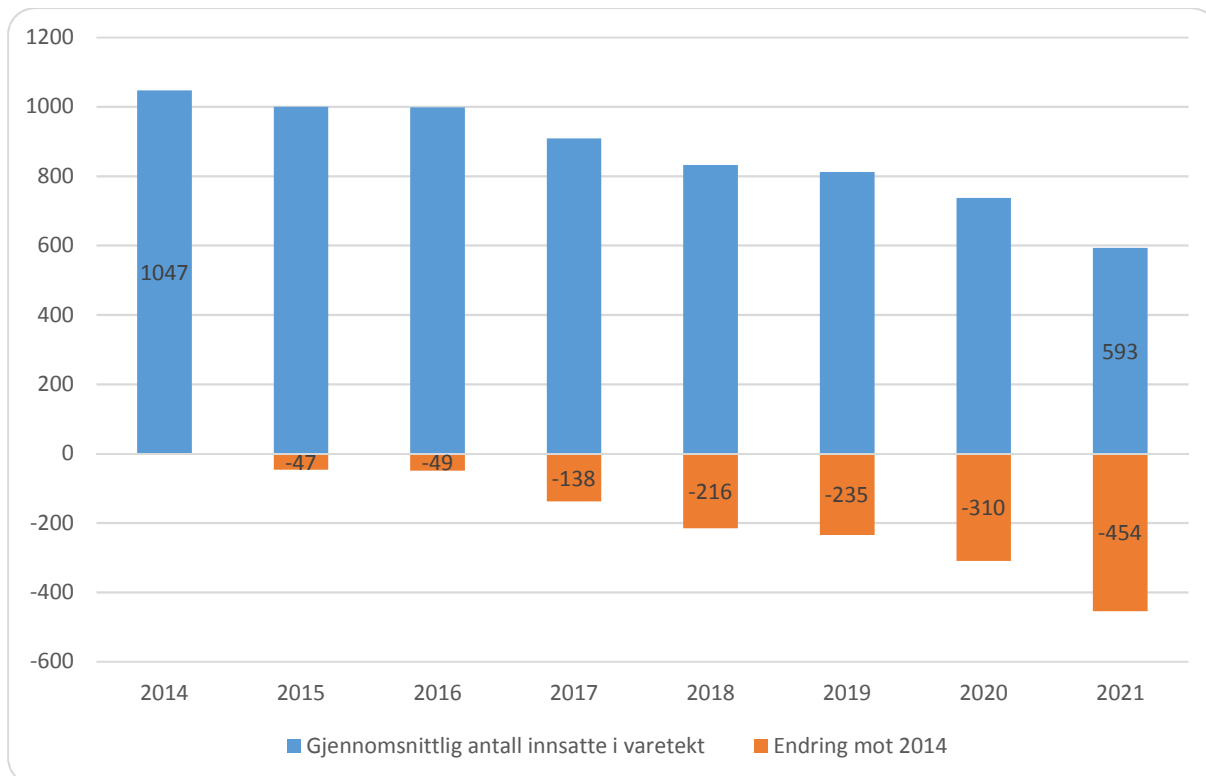
Siden uke 45 har det vært en jevn nedgang i antallet innsatte, fra toppen på 3306 innsatte var det i uke i desember om lag 3100 innsatte i gjennomsnitt. Dette har sammenheng med utviklingen i soningskøen som den siste måneden har ligget stabilt på om lag 480 dommer.

Nærmere om utviklingen innen varetekt

I gjennomsnitt hadde kriminalomsorgen 593 innsatte i varetekt i 2021. Dette er 144 færre enn i 2020 og 219 færre enn i 2019. Som nevnt har kriminalomsorgen sett en jevn nedgang i gjennomsnittlig antall innsatte i varetekt siden 2014. Sammenlignet med 2014 hadde kriminalomsorgen 454 færre innsatte i varetekt i 2021, en nedgang på 43 prosent.

Figur 7. Gjennomsnittlig antall innsatte i varetekt og endring mot 2014. Absolutte tall.

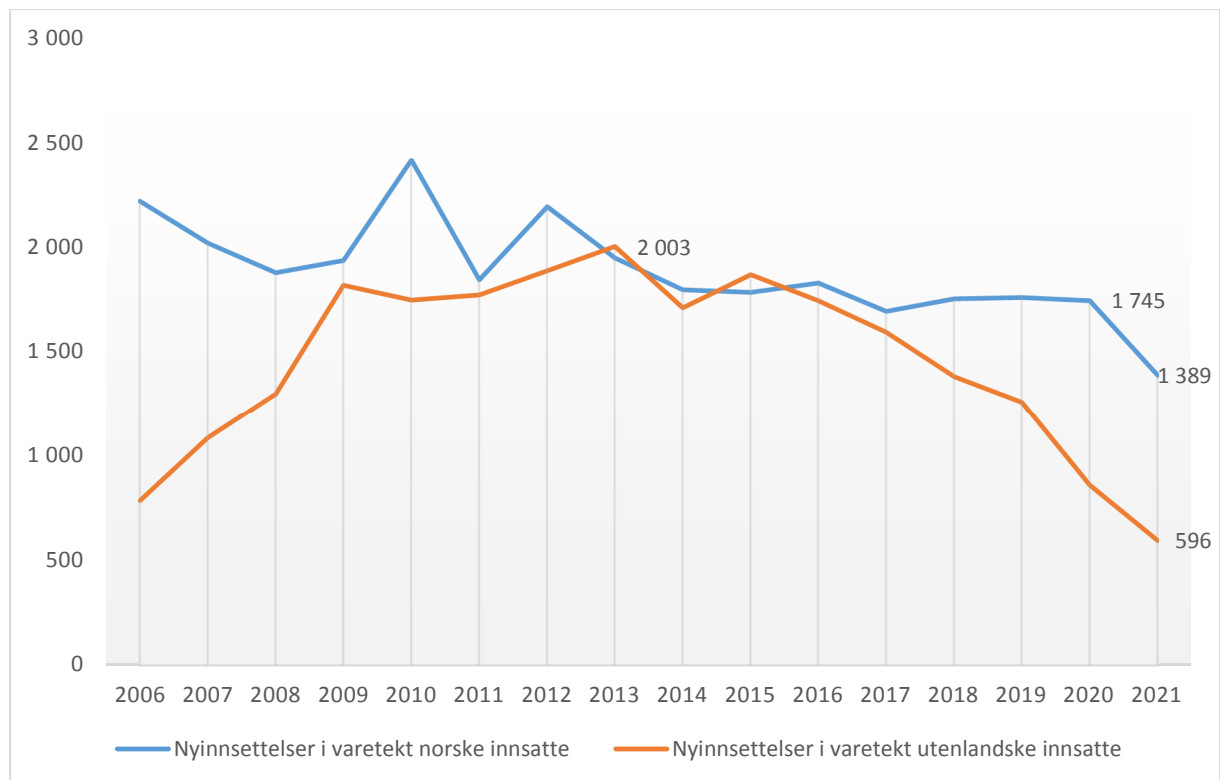

Varetekt og statsborgerskap

Nedgangen i antall innsatte i varetekt har fram til 2020 primært vært drevet av stadig færre innsettelse av utenlandske statsborgere. I 2013 var det over 2000 nyinnsettelse av utenlandske statsborgere, i 2021 var antallet knappe 600.

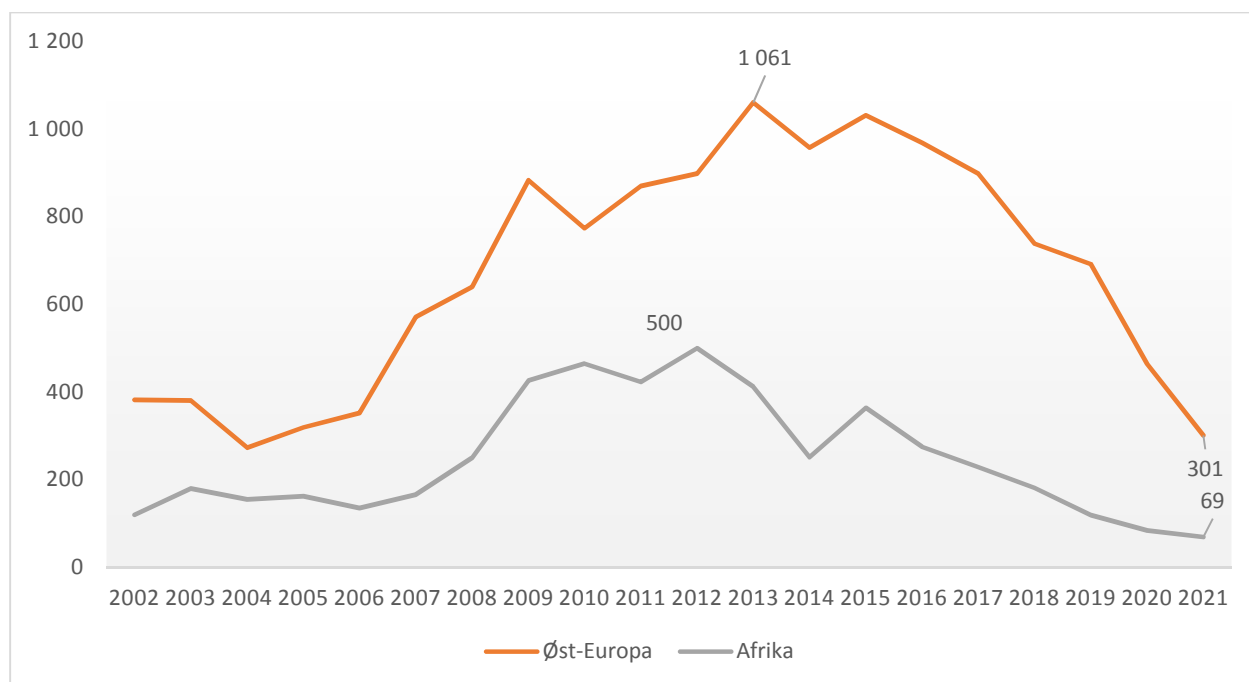
Til sammenligning var antallet nyinnsettelse av norske statsborgere omtrent det samme i 2013 og 2020. Mellom 2020 og 2021 har det derimot vært en relativt stor nedgang i antallet innsettelse av norske statsborgere på 20 prosent.

Figur 8. Antall nyinnsettelse i varetekt. Statsborgerskap. 2006 - 2021. Absolutte tall.

Ser vi nærmere på nedgangen i antallet innsettelse i varetekt av utenlandske statsborgere er det to «grupper» som skiller seg ut. Av nedgangen mellom 2013 og 2020 står statsborgere fra Afrika og Øst-Europa for nesten 70 prosent av den totale nedgangen.

Figur 9. Antall nyinnsettelse i varetekt. Statsborgerskap fra Øst- Europa og Afrika.. 2006 - 2021. Absolutte tall.

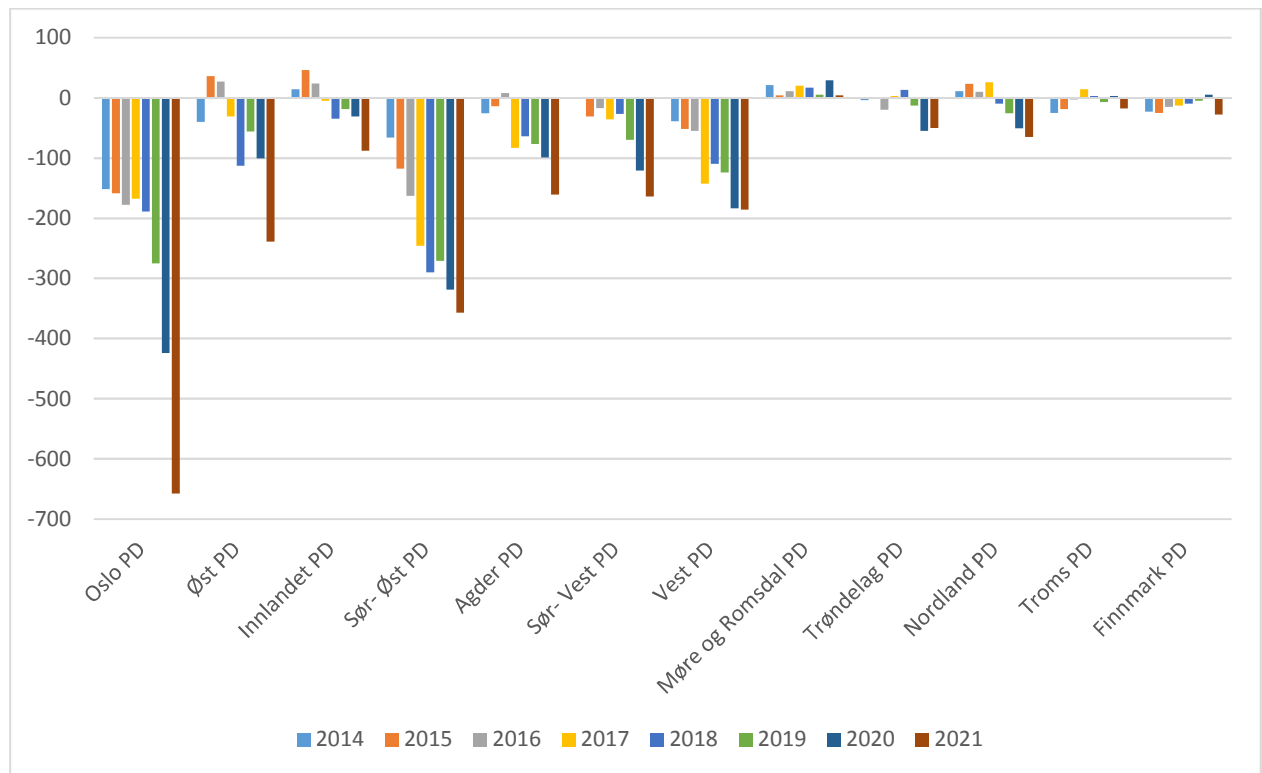
Varetekt og politidistrikt

Figuren under viser utvikling i antall nyinnsettelse pr politidistrikt målt mot 2013. Ikke overraskende er det de store politidistriktene på Østlandet som står for den store nedgangen målt i antall innsettelse.

Mellom 2020 og 2021 er det særlig Oslo og Øst PD som har store nedganger. Av den totale nedgangen mellom 2013 og 2021 står Oslo, Øst og Sør-øst PD for 62 prosent av nedgangen. Til sammenligning er bare 42 prosent av befolkningen bosatt i dette området.

Nedgangen i de store politidistriktene på Østlandet gjør at utviklingen i de mindre politidistriktene «drukner» litt i figuren under. I de tre nordligste fylkene Nordland, Troms og Finnmark var det i 2021 i gjennomsnitt 2(!) nyinnsettelse i varetekt pr uke.

Figur 10. Nyinnsettelse pr politidistrikt. Endring målt mot 2013. Absolutte tall.

Utvikling straffegjennomføring i samfunnet

I avsnittene under vil det redegjøres for utviklingen innen fem største straffegjennomføringsformene i samfunnet:

- Elektronisk kontroll
- Samfunnsstraff
- Narkotikaprogram med domstolskontroll
- Program mot ruspåvirket kjøring
- Bøtjetjeneste

Elektronisk kontroll

Det totalt iverksatt 3691 saker i 2021, 188 flere enn i 2020 og 419 flere enn i 2019.

I gjennomsnitt var det 406 aktive lenker i 2021, 48 flere enn i 2020 og 94 flere enn i 2019.

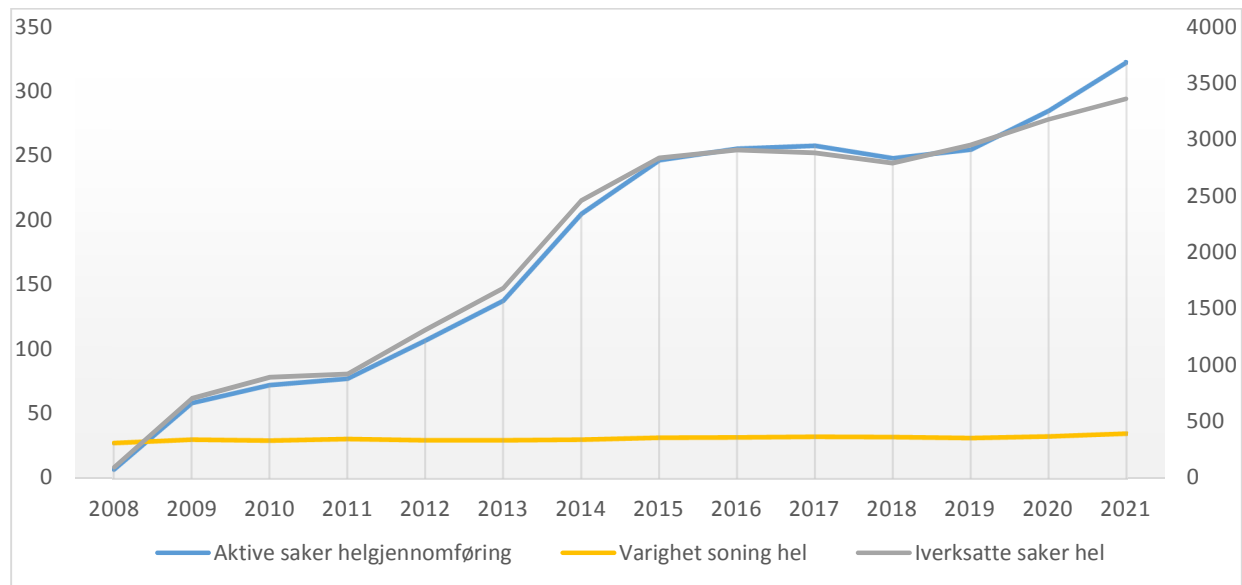
Elektronisk kontroll helgjennomføring

Det ble totalt iverksatt 3361 saker i 2021, 138 flere enn i 2020 og 410 flere enn i 2019.

I gjennomsnitt var det 323 aktive lenker i 2021, 38 flere enn i 2020 og 68 flere enn i 2019.

Den gjennomsnittlig gjennomføringstiden var i 2021 på 35 dager. Dette er en økning på 2,3 dager fra 2020 og en økning på 3,5 dager sammenlignet med 2019. Dette høres ut som en marginal økning, men den gjennomføringstiden har ligget stabilt på rundt 32 dager siden 2015.

Figur 11. Aktive og iverksatte saker og gjennomføringstid EK helgjennomføring. 2008 - 2021. Absolutte tall.

Elektronisk kontroll delgjennomføring

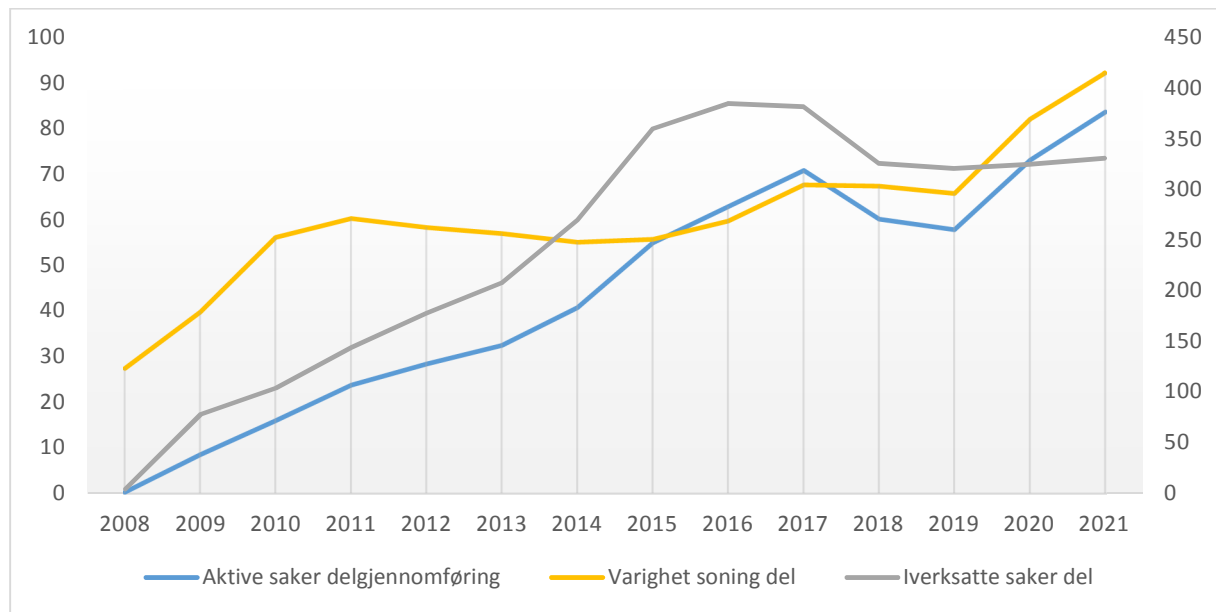
Det ble totalt iverksatt 331 saker i 2021, 6 flere enn i 2020 og 10 flere enn i 2019.

I gjennomsnitt var det 84 aktive lenker i 2021, 11 flere enn i 2020 og 26 flere enn i 2019.

Økningen i antall aktive lenker er relativt høyere enn hva økningen i antall iverksatte lenker skulle tilsi. Årsaken til dette er at den gjennomsnittlige gjennomføringstiden øker også her. Den gjennomsnittlig gjennomføringstiden på del-gjennomføring var i 2021 på 92 dager, en økning på 10 dager sammenlignet med 2020 og en økning på 26 dager sammenlignet med 2019.

Det er rimelig å anta at lovendringen i 2020 vedrørende økning i maksimal gjennomføringstid fra 4 til 6 måneder er en medvirkende årsak til økningen.

Figur 12. Aktive og iverksatte saker og gjennomføringstid EK delgjennomføring. 2008 - 2021. Absolutte tall.

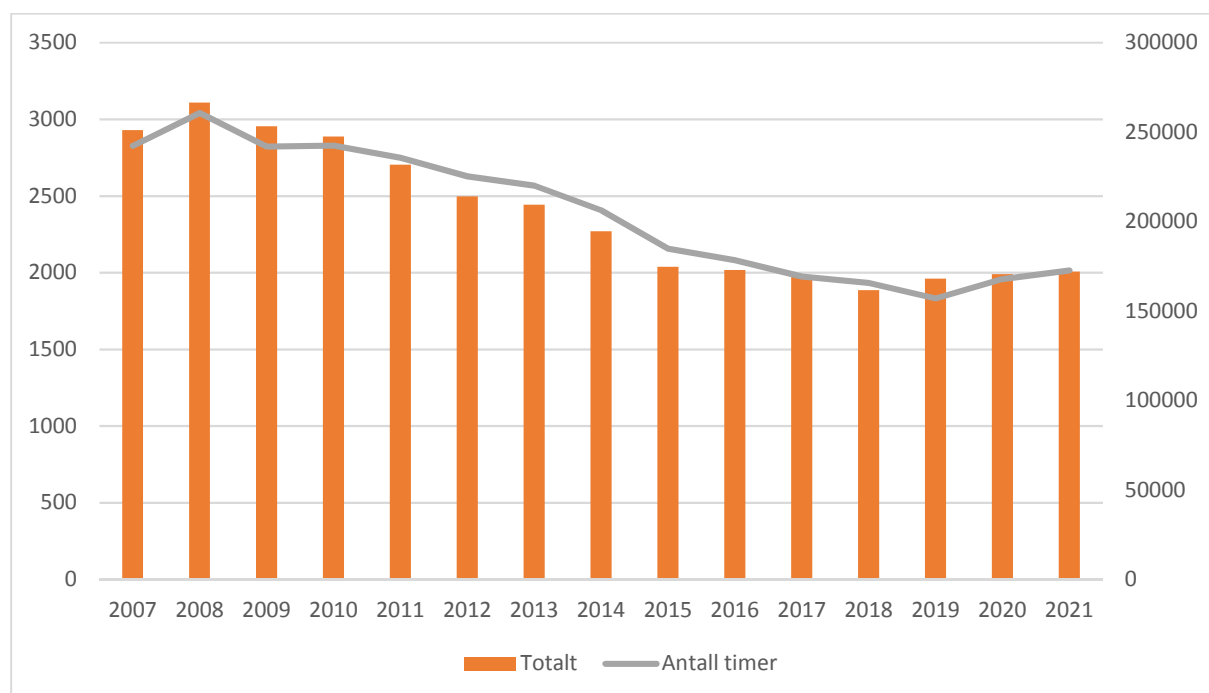
Samfunnsstraff

I 2021 registrerte kriminalomsorgen 2007 innkomne saker med samfunnsstraff i Booking. Dette omtrent samme antall som i 2020 og i 2019.

I 2021 registrerte kriminalomsorgen om lag 173.000 timer samfunnsstraff til gjennomføring. Dette er om lag 5000 flere timer enn i 2020 og om lag 15.000 flere timer enn i 2019.

Fordi antallet dommer er relativt stabilt men antallet idømte timer øker, øker også det gjennomsnittlige antallet idømte samfunnsstrafftimer. I 2019 hadde gjennomsnittsdommen 80 timer samfunnsstraff, mens den i 2021 var på 86 timer.

Figur 13. Antall innkomne samfunnsstraffer og timer i Booking. 2007 - 2021. Absolutte tall.

I 2021 iverksatte friomsorgskontorene totalt 2114 saker med samfunnsstraff⁵. Dette er 484 flere enn i 2020 og 317 flere enn i 2019. Dette er første gang siden 2007 at antallet iverksatte saker øker fra et år til et annet.

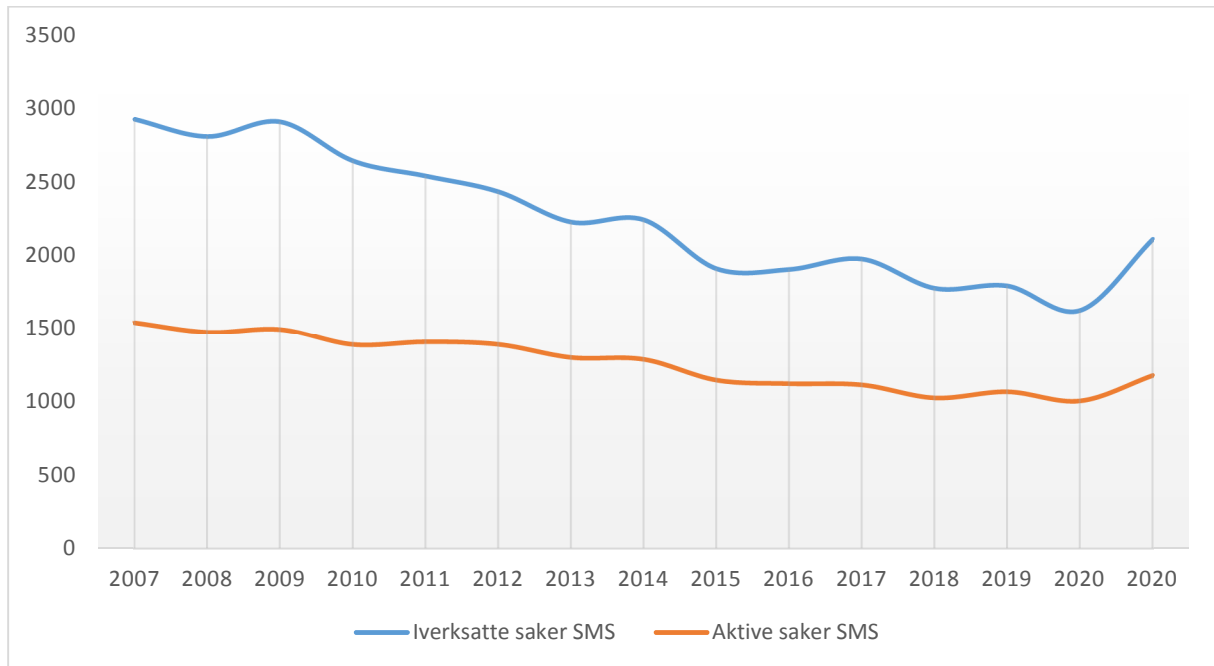
Siden antallet innkomne dommer ligger har ligget stabilt på rundt 2000 saker siden 2015 skyldes mest sannsynlig økningen i antall iverksatte saker køavvikling. Som et ledd i håndteringen av pandemiens første fase soningskøen opparbeidet friomsorgskontorene seg i løpet av 2020 og første halvdel av 2021en soningskø som på toppen var over 400 saker.

Soningskøen i dag ligger på i underkant av 200 saker.

I gjennomsnitt var 1181 aktive saker på samfunnsstraff i 2021. Dette er 174 flere aktive saker enn i 2020 og 111 flere enn i 2019. Også denne utviklingen må sees i sammenheng med køavviklingen.

⁵ Etterregistreringer vil føre til at dette tallet vil endre seg noe.

Figur 14. Antall iverksatte og aktive saker samfunnsstraff. 2007 - 2021. Absolutte tall.

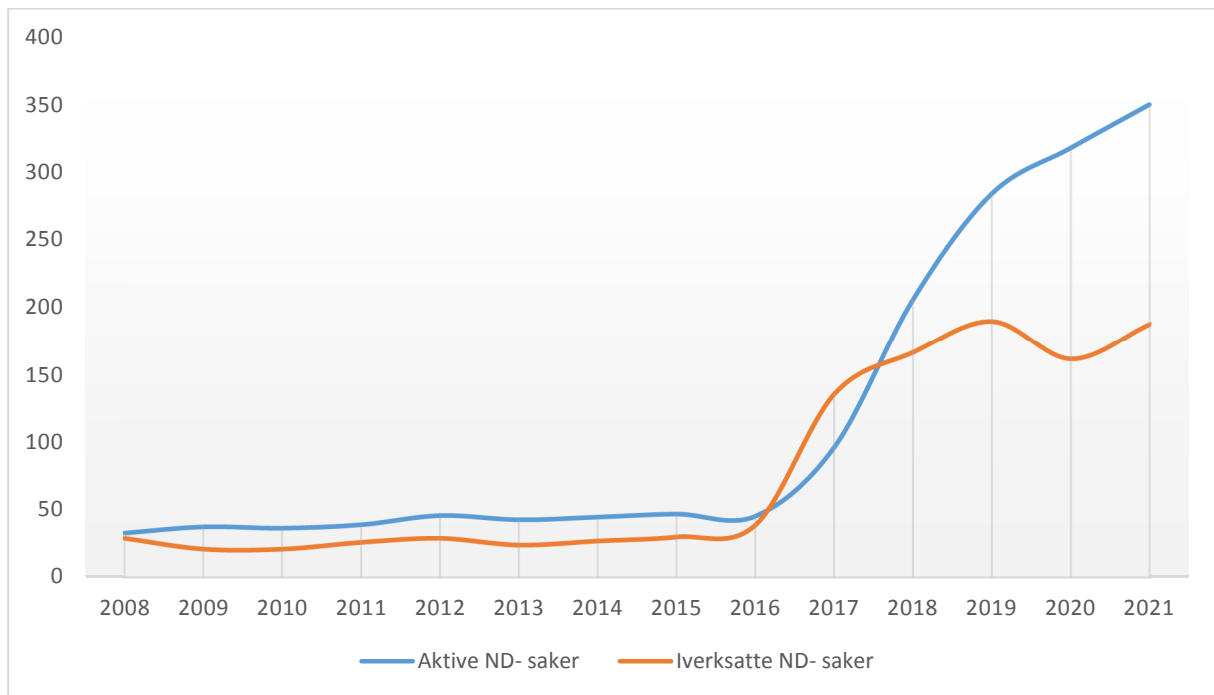
Narkotikaprogram med domstolskontroll

I 2021 ble det iverksatt 188 ND-saker. Dette er 26 flere enn i 2020 og omtrent på samme nivå som i 2019.

I gjennom snitt var det 350 aktive ND-saker i 2021. Dette er 32 flere enn i 2020 og 65 flere enn i 2019.

Årsaken til at antallet aktive ND-saker øker så mye mer enn antallet iverksatte saker skyldes relativt lange gjennomføringstider.

Figur 15. Antall iverksatte og aktive saker ND. 2007 - 2021. Absolutte tall.

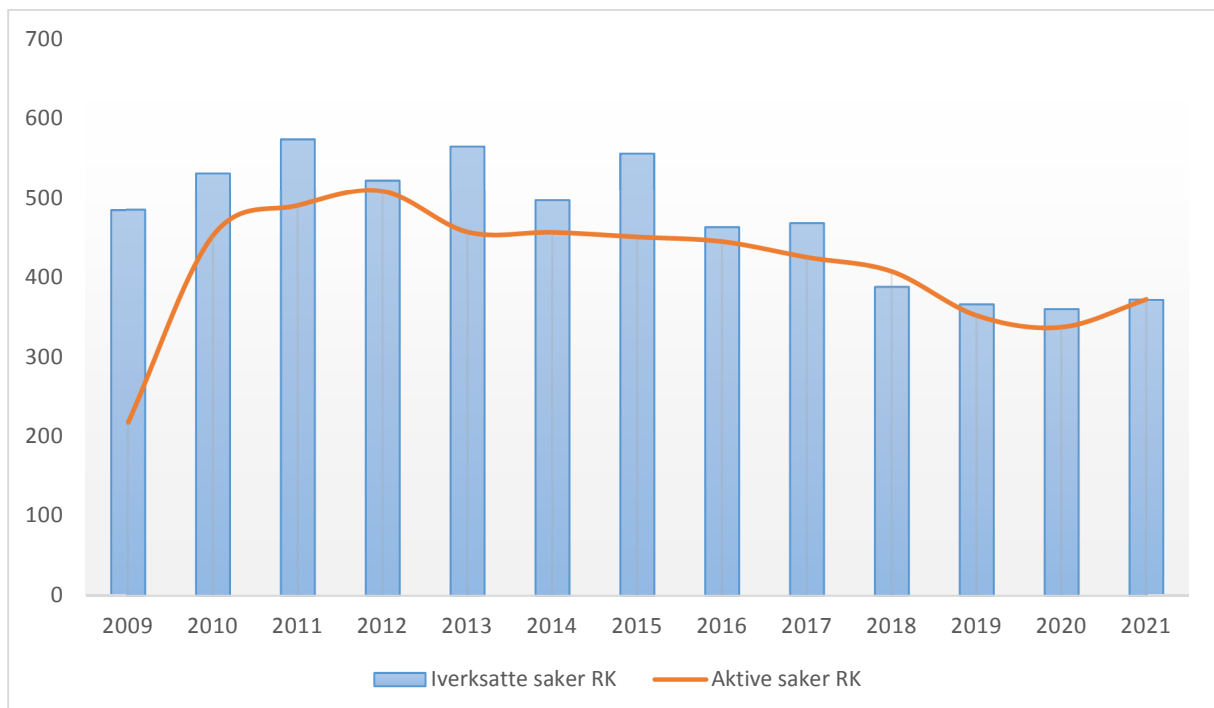

Program mot ruspåvirket kjøring

I 2021 ble det iverksatt 372 RK-saker. Dette er 12 flere enn i 2020 og omtrent på samme nivå som i 2019.

I gjennom snitt var det 373 aktive RK-saker i 2021. Dette er 35 flere enn i 2020 og 20 flere enn i 2019.

Figur 16. Antall iverksatte og aktive saker RK. 2007 - 2021. Absolutte tall.

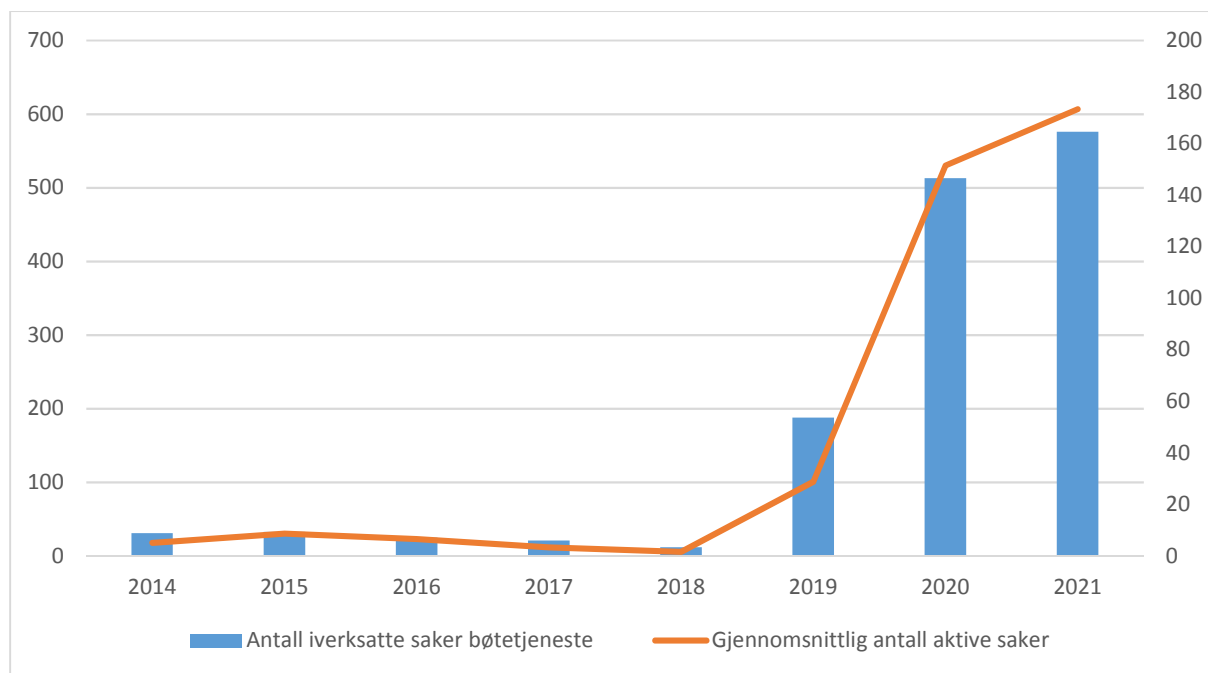
Bøtteneste

Fra og med 1. oktober 2019 ble bøtteneste et landsdekkende tilbud⁶.

I 2021 ble det iverksatt 576 saker med bøtteneste. Dette er 73 flere enn i 2020 og 388 flere enn i 2019.

I 2021 var det i gjennomsnitt 173,4 aktive saker ved landets friomsorgskontor. Dette er en økning på 22 saker fra 2020. Sammenlignet med 2019 er det en økning på 144 aktive saker.

Figur 177. Antall iverksatte og aktive saker ND. 2007 - 2021. Absolutte tall.

Totalt antall aktive og iverksatte saker i samfunnet

Totalt ble det iverksatt 6611 saker i samfunnet i 2021 (SMS+EKH+ND+RK+BOT). Dette er om lag 555 flere enn 2020 og 888 flere enn i 2019.

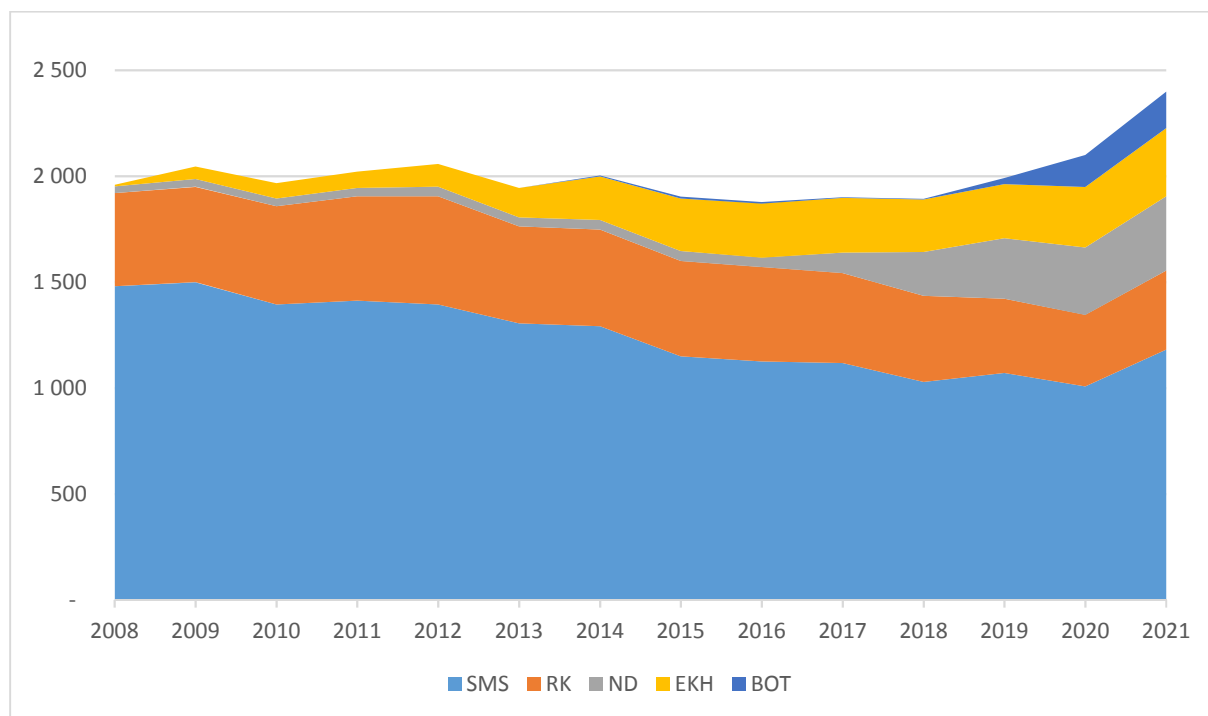
I gjennomsnitt var det 2400 aktive saker i samfunnet i 2021 (SMS+EKH+ND+RK+BOT). Dette er om lag 160 flere enn både 2020 og 2019.

De fem straffegjennomføringsformene SMS, EK, RK, ND og BOT utgjør 86 prosent av straffegjennomførings-porteføljen til friomsorgskontorene⁷.

⁶ 1.mai 2019 i region sør, øst og vest. Fra 1.oktober også region nord og sørvest.

⁷ I tillegg kommer §12 soning i institusjon, prøveløslatelser/forvaring og §16.1 hjemmesoning.

Figur 18. Gjennomsnittlig antall aktive saker i samfunnet (t. 2008 - 2021). Absolutte tall.

Figur 19. Antall iverksatte saker i samfunnet. 2007 - 2021. Absolutte tall.

